

Ο Γαλλογερμανικός άξονας στην Ευρωζώνη: Μυωπικός και Εγωκεντρικός¹.

Γιατί η Γαλλία και η Γερμανία δεν πιέζουν για την περαιτέρω πολιτική και δημοσιονομική ενοποίηση της Ευρωζώνης;

Για έναν απλό λόγο: Και οι δύο χώρες, προς το παρόν, ευνοούνται από τα εξαιρετικά χαμηλά επιτόκια δανεισμού από τις αγορές (επιτόκια μικρότερα το 1%), ενώ αδιαφορούν για τα επιτόκια δανεισμού της Ιταλίας και της Ισπανίας, οι οποίες μπορούν να δανειστούν με επιτόκιο κοντά στο 5% με συνέπεια να κατακυλούν όλο και βαθύτερα στην οικονομική κρίση.

Η Γαλλία και η Γερμανία δρουν μυωπικά και ιδιοτελώς. Παραγνωρίζουν το γεγονός ότι όλοι –ακόμα και οι ίδιες– θα βρεθούν σε χειρότερη δημοσιονομική κατάσταση από την εν εξελίξει ύφεση στην Ευρωζώνη. Για να μην αναφερθεί και το γεγονός ότι κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τις βίαιες κοινωνικές και πολιτικές αντιδράσεις που η χειροτέρευση της δημοσιονομικής κατάστασης θα επιφέρει στις χώρες της νότιας Ευρώπης ή και αλλού.

Στην καλύτερη περίπτωση, η Ευρώπη θα έχει σπαταλήσει μια δεκαετία σε κόντρες και διαπληκτισμούς, χωρίς να σκέπτεται για το μέλλον της και να επενδύει σ' αυτό. Και αυτά σε πείσμα του γεγονότος ότι η Ε.Ε., ως πολιτική οντότητα, ενώ έχει το καλύτερο κοινωνικό μοντέλο παγκοσμίως, θα έπρεπε να έχει και τα καλύτερα Πανεπιστήμια στον πλανήτη, ώστε με τις δύο αυτές αναγκαίες προϋποθέσεις να είναι σε θέση να κερδίσει σε παγκόσμιο επίπεδο την ουσιαστικότερη μάχη του 21^{ου} αιώνα: τη μάχη της γνώσης και της διατηρήσιμης ανάπτυξης.

Σε ό,τι αφορά στο μυωπικό παίγνιο της εθνικής ιδιοτέλειας, στο οποίο πρωταγωνιστούν οι δύο αυτές χώρες, είναι δύσκολο να διακρίνουμε ποια από τις δύο είναι περισσότερο ένοχη. Η Γερμανία γεμίζει τα εμπορικά της ράφια με τεράστια αποθέματα: Κανείς δεν χρειάζεται τόσα αποθέματα, ενώ εξ' ορισμού αυτή η στρατηγική δεν είναι βιώσιμη αν όλοι την ακολουθήσουν. Η Γαλλία, παρότι δείχνει ανίκανη να αναμορφώσει και να εκμοντερνίσει την οικονομία της, το φορολογικό και το κοινωνικό της σύστημα, δεν έχει προβεί στην εξειδίκευση των προτάσεων εκείνων που θα κάνουν εφικτή την αμοιβαιοποίηση του δημοσίου χρέους σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η μόνη συνεκτική πρόταση, που στις μέρες μας είναι ακόμα στο τραπέζι των συζητήσεων, παραμένει το σχέδιο της ίδρυσης ενός ευρωπαϊκού ταμείου εξαγοράς δημοσίου χρέους, το οποίο παρουσιάστηκε ως πρόταση από μια επιτροπή Γερμανών οικονομολόγων που συγκροτήθηκε το 2011 από την Καγκελάρια της Γερμανίας. Η ιδέα είναι να συγκεντρωθεί το σύνολο του δημοσίου χρέους όλων των κρατών μελών, που υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ τους, και η διαχείρισή του να είναι ενιαία. Όμως, το σχέδιο αυτό απέχει πολύ από το να

¹ Άρθρο του **Thomas Piketty** στην Γαλλική εφημερίδα **Liberation**, στις 18 Δεκεμβρίου 2012. Αναφορά και ελεύθερη απόδοση επιλεγμένων στοιχείων που αναφέρονται στο βιβλίο του ιδίου: **Chronicles On Our Troubled Times**, Penguin UK, 2016, σελ. 103-105 (μετάφραση από το πρωτότυπο στα Αγγλικά: Seth Ackerman, 2016).

είναι αποτελεσματικό. Του λείπει ο πολιτικός βραχίονας: Μετά τη σύσταση του Ταμείου και την ενοποίηση του δημοσίου χρέους των κ-μ της Ευρωζώνης, τα ετήσια ελλείμματα, ο ρυθμός απομόχλευσης του χρέους αλλά και η δυνατότητα δημιουργίας νέου κοινού χρέους (έκδοση ευρωομολόγων), θα πρέπει να καθορίζεται από ένα όργανο (συμβούλιο / κοινοβούλιο) δημοσιονομικών θεμάτων της Ευρωζώνης, μετά από δημόσια και δημοκρατική διαβούλευση –δηλ. να λειτουργεί με όρους αντίθετους από αυτούς που ακολουθούνται στα Συμβούλια Κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της Ευρωζώνης, που μέχρι τώρα λαμβάνουν αποφάσεις ως οιονεί κυβέρνηση της Ευρωζώνης. Παρά τις ελλείψεις, η πρόταση είναι ακόμα στο τραπέζι αλλά η Γαλλία δεν καταδέχεται να ανταποκριθεί σ' αυτή ή να προβάλλει το δικό της όραμα για το οικονομικό και πολιτικό μέλλον της Ε.Ε.

Τι πρέπει λοιπόν να κάνουμε;

Κατ' αρχήν πρέπει να πεισθούμε ότι ένα ενιαίο νόμισμα με δεκαεπτά διαφορετικά δημόσια χρέη δεν μπορεί να είναι λειτουργικό. Η απώλεια της εθνικής νομισματικής πολιτικής, που αποτελεί συνέπεια της υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος, θα πρέπει να υποκατασταθεί από την ελεγχόμενη πρόσβαση των κ-μ στο αμοιβαιοποιημένο δημόσιο χρέος και από την ευχερή πρόσβασή τους σε χαμηλό και προβλέψιμο επιτόκιο δανεισμού. Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι με δημόσιο χρέος της τάξης του 100% του ΑΕΠ, τα κρούσματα κερδοσκοπίας στα επιτόκια δανεισμού των κ-μ έχουν σημαντικές και επώδυνες συνέπειες στα δημόσια οικονομικά τους.

Η Ιταλία έχει τώρα (2012) πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης του 2,5% του ΑΕΠ (δηλ. τα κρατικά έσοδα υπερβαίνουν τις δαπάνες κατά 2,5% του ΑΕΠ), όμως τα τοκοχρεολύσια, που καταβάλλονται για την εξυπηρέτηση του χρέους της, βυθίζουν την χώρα σε ελλείμματα και αυτά σε ένα σπирάλ διαρκώς διογκούμενου χρέους. Για να γίνουν αντιληπτά και συγκρίσιμα τα μεγέθη, αναφέρεται ότι ο συνολικός προϋπολογισμός για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Γαλλία και την Ιταλία είναι της τάξης του 0,5% του ΑΕΠ τους!

Όποια κι αν ήταν τα λάθη στο παρελθόν -και λάθη, πράγματι, έγιναν πολλά – δεν έχει κανένα νόημα να καταβάλλεται ένα τέτοιο κόστος από την Ιταλία, την Ισπανία και την Ελλάδα, και κυρίως να τους αποστερείται η δυνατότητα να επενδύσουν στο μέλλον. Κανείς δεν μπορεί να αναμορφώσει την χώρα του όταν αντιμετωπίζει αυτού του είδους την χρηματοπιστωτική αβεβαιότητα² να επικρέμεται πάνω από το κεφάλι του.

Μια πολιτική και δημοσιονομική ένωση της Ευρωζώνης είναι ο μόνος δρόμος για να μοιραστούν εξίσου οι αναγκαίες θυσίες για την υπέρβαση της κρίσης. Μια από τις συνέπειες αυτής της κρίσης θα πρέπει να είναι η επιστροφή των υψηλών φορολογικών συντελεστών στον μεγάλο πλούτο. Η πρόταση αυτή δεν πρέπει να μας σαστίζει. Στη σημερινή Ευρώπη η συγκέντρωση πλούτου από τους ιδιώτες βρίσκεται σε πρωτόγνωρα επίπεδα από την εποχή της *Belle Époque*³, ενώ τα εισοδήματα παραμένουν στάσιμα. Στην

² Υψηλό και ασαφώς μεταβαλλόμενο επιτόκιο εξυπηρέτησης του χρέους.

³ *Belle Époque*, («Όμορφη Εποχή») ονομάστηκε η περίοδος της ευρωπαϊκής ιστορίας που διήρκεσε από το 1871 έως την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου το 1914 και χαρακτηρίστηκε για το αισιόδοξο πνεύμα που κυριάρχησε.

Ισπανία, οι φορολογικοί συντελεστές στην μεγάλη περιουσία μειώθηκαν το 2008 από τον Πρωθυπουργό **Jose Luis Rodriguez Zapatero**, αλλά επανήλθαν το 2011. Στη Γερμανία, το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands*, [SPD](#)) ζήτησε την επαναφορά του γενικού φόρου επί του πλούτου. Στην Ιταλία, η αύξηση των φορολογικών εσόδων της κυβέρνησης του **Mario Monti** προήλθε από την αύξηση φόρων στην ακίνητη περιουσία και στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Ακόμα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, του οποίου ο φορολογικός δογματισμός συνήθως αναλώνεται στην αύξηση του ΦΠΑ, επικρότησε τις προαναφερόμενες φορολογικές πολιτικές.

Το πρόβλημα είναι ότι είναι αδύνατο να προωθηθούν αυτού του είδους οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις χωρίς τη συνεργασία όλων των Ευρωπαϊκών κρατών. Και ειδικότερα, χωρίς την αυτοματοποιημένη ανταλλαγή πληροφοριών για την κίνηση των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών. Για το λόγο αυτό άλλωστε η Ιταλία αύξησε τα δημοσιονομικά της έσοδα κατά 0,5% από τη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας (παρότι δεν μπορούσε να φορολογήσει την ακίνητη περιουσία των *offshore*) και κατά μόλις 0,1% από την φορολόγηση των χρηματοοικονομικών κεφαλαίων, παρότι τα τελευταία αντιπροσωπεύουν τον μεγαλύτερο όγκο του ιδιωτικώς παρακρατούμενου πλούτου.

Από την μια πλευρά, οι πιστωτές ζητούν από την Ελλάδα να κάνει τους πιο πλούσιους πολίτες της να πληρώσουν φόρους, και από την άλλη αρνούμαστε να θέσουμε σε εφαρμογή τη δημοσιονομική ένωση η οποία θα έκανε εφικτή την αναγνώριση αυτής της αναγκαιότητας. Αντ' αυτού, τελικά, ωθούμε τα κράτη της νότιας Ευρώπης να πουλήσουν τη δημόσια περιουσία τους σε χαμηλές τιμές.

Πότε επιτέλους θα δούμε κάποια συνοχή στις ακολουθούμενες πολιτικές και πότε θα επιδείξουμε θάρρος για την υιοθέτησή τους;